

denar tudi iz inozemstva in ki s podkupovanjem razjeda vso pravno in poštenje, da si ohrani vlado.

Nameni te tajne organizacije, ki ima danes parlament v svojih rokah, so jako dalekosežni. Naj navedemo samo dva, ki sta pa mej prvimi: Madjar sovraži mej vsemi narodi največ Nemce, toda sedanji madjarski politiki so prav s temi Nemci sklenili proti Slovanom naperjeno zvezo ter začeli Slované in Rumune krvavo preganjati, da bi tako poglede madjarskega naroda odvrnili od nemške nevarnosti, katero narod instruktivno čuti in skuša od sebe odvrniti. Drugi namen je, ohraniti in utrditi nenaravno prevlado židov v vsem javnem življenju. Razmerje mej pravimi Madjari in mej Židi je popolnoma na glavo postavljeno; Židje so gospodarje kristijanskih Madjarov, dasi so še pred kratkim vsi izključno nemški govorili in dasi v globini svoje duše Madjare še danes zaničujejo.

Številke nam to najbolje pojasne. Na Ogerskem izhaja kacic 1000 časopisov. Mej temi jih je 700 pristno židovskih in to so najupljivnejši. Ti listi imajo celo najožjo dotiko s prvimi katoliškimi prelati. Tako je znano, da je židovski sourednik „Pester Lloyd“ dr. Schiller ljubljenec prinaša kardinala Vaszaryja in vsled tega je „Pester Lloyd“ v položaju, da vsa kardinalova pastirska pisma in sploh vse cerkvene vesti prej priobči, kakor kardinalov uradni list. Nežidovski listi komaj životarijo. V Pešti izhaja 25 dnevnikov, a mej temi sta samo „Magyar Allam“ in „Alkotmany“ kristijanska, vsi drugi so v židovskih rokah. Mej 40 založniki je 30 Židov, mej 60 knjigotržci 40, mej 38 antikvari 32 Židov. Tiskaren je v Pešti 137, a mej temi je le 34 kristijanskih, 103 pa je židovskih.

Te številke bi se dale še znatno pomnožiti. Navedli smo te številke v dokaz, da ima židovstvo v resnici ves tisek v rokah. S tem vlada javno mnenje zakaj kakor drugod tako vedo tudi na Madjarskem politiki samo to, kar jim pove židovska žurnalistika. Tako na primer je glede vseh vprašanj, ki se tičejo razmerja Madjarske k Cislitvanski in k Hrvatski prva avtoriteta glavni urednik „Pester Lloyd“, Max Falk, ki seveda vedno in povsod zastopa nemške in židovske koristi, saj je Falk nemški Žid, ki se je šele v poznejših letih madjarski naučil.

Madjari so danes vsled te nemško-židovske politike popolnoma izolirani, a njihova politika je zadobila značaj korumpirati. V javnem življenju na Ogerskem so izgubile normalne razmere, zdaj vlada slepi šovinizem, kruta brezobzirnost in najhujše nasilstvo, kakor se oko ozre, povsod vidi korupcijo v naj grši obliki. Korupcija sedi na mehkih ministrskih foteljih, korupcija se šopiri v parlamentarnih klubih, korupcija vlada časopisje, smeje se pa mejnarodno, po svojem mišljenju še danes nemško židovstvo.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji dne 16. t. m., poslanske zbornice so stavili slovenski in hrvatski poslanci razne inter-

pelacije. Žičkar in Berks sta interpelirala radi dogodkov v Celju dne 9 in 10. avgusta l. l. Spinčič radi rabe slovenskega jezika na Primorskem, dr. Ferjančič radi ravnopravnosti pri najvišjem sodišču. Prišlo je potem do grdih škandalov, katere so povzročili Schönererjevi tovariši in on sam. Predsednik dr. Fuchs ni dal namreč prečitati interpelacije poslanca Irota radi konf. kacij Schönererjevega organa „Unverfälschte deutsche Worte“, ker ni imela interpelacija, potem ko sta dva poslanca svoj podpis preklicala, dovolj podpisov. Zaradi tega so uprizorili nemški radikalec neizmeren hrup, ki je trajal skoro celo uro. V tej seji je zbornica rešila predloge o pogodbi s Španjo v varstvo iznajdeb, o nekem posojilu mesta Krakovega, o delavski statistiki ter razpravljala o premembi §§ 59 in 60 obrtnega reda. V večerni seji so se pa izvršile volitve v delegacije, čeravno so se nekatere stranke levice oglasile proti njim. — Izvoljeni so bili v delegacije med drugimi za Kranjsko kot član poslanec Vencajz, kot namestnik dr. Krek; za Štajersko poslanec Mosdorfer in grof Stürgkh, a za namestnika Pommer; za Goriško kot član Lenassi, kot namestnik dr. Verzeznassi; za Istro Gambini; za Dalmacijo Bulat. V soboto ob 3. uri popoldne je poslanska zbornica spet zborovala. V njej so se rešili med drugim predlogi glede državnih podpor za poškodovane po elementarnih nezgodah. Koncem seje je pa povedal predsednik poslancem, da jim bo poslal na dom povabila k prihodnji seji, ter jim voščil vesele velikonočne praznike. — Zasedanje državnega zbora je torej za sedaj pretrgano. Za koliko časa? Na to vprašanje ne more danes pač nikdo odgovoriti. Ministrski predsednik je sicer rekel, da je odvisno od deželnih zborov, ki se bodo sklicali te dni, bode li državni zbor spet sklican prej ali kasneje. Ako bodo deželni zbori, rekel je dr. vitez Körber v kratkem času izvršili svojo nalogo, potem bi bilo mogoče sklicati državni zbor že v prvi polovici meseca maja. Tako je govoril ministrski predsednik, je li pa tudi tako mislil, kdo ve?! Po našem mnenju namreč ni v prvi vrsti od deželnih zborov odvisno, kedaj spet bode sklican državni zbor, pač pa je to odvisno od pravih pogajanj, ki se te dni nadaljujejo med Čehi in Nemci. Sodeč po današnjih poročilih bi ne bilo popolnoma izključeno kako sporazumljenje. Sicer pa bi bila vsaka sodba prenačljena, dokler se ta pogajanja ne končajo. Po našem mnenju je baš ta teden za osodo našega parlamentarizma.

Deveturni delavnik v premogokopih. — Pododsek socijalnopolitičnega odseka je naročil poslancu dr. Fořtu, naj predloži in zagovarja načrt z naslednjimi določbami: 1.) Delo v premogovnikih pod zemljo se določi na devet ur. 2.) Ta normalna delavna doba stopi v veljavo s 1. januarjem 1901, vendar se pa more ta izvedbena doba v posameznih slučajih raztegniti do 1. januarja 1902. 3.) Pri posamnih premogovnikih in delavskih kategorijah, kjer je potrebna sprememba delavne dobe, se more ali začasno ali trajno določiti izjeme. Spremenjena delavska doba pa ne sme prekoračiti desetih ur. 4.) Izvedbeni in nadzorovalni organi se morajo določiti iz vrst delegatov podjetništev in delavcev. Rudniško glavarstvo je druga in poljedelsko ministrstvo tretja in zadnja inštanca. Ta načrt predloži odsek zbornici še le po veliki noči. Pri tem načrtu imajo delodajalci skoro prosto roko. Načrt ne bo mnogo koristil delavcem. V eraričnih premogokopih se uvede baje 1. januarja 1901 osemurni delavnik.

Južnotirolsko vprašanje je zopet na dnevnem redu. Tirolski dež. zbor se snide 26. t. m., a dasi se še vedno niso izjavili, če hočejo v bodoče sodelovati v dež. zboru. Vladi in Nemcem to seveda ni všeč in radi tega je ministrski predsednik pozval v nedeljo k sebi poslanca Kathreina, barona Malfattija in dr. Riccabono ter ž njimi pretresal vso zadevo. Obljubil jim je, da bo vestno prečital njih želje in ugovore ter jim v najkrajšem času naznanil, na kako stališče se vlada postavi.

Deželni zbori so s cesarskim patentom sklicani z dne 26. t. m. in sicer nižjeavstrijski na dan 27. t. m., goriški na dan 2. aprila, vsi drugi, razen istrskega in tržaškega, pa na dan 26. t. m.

Ogerska. — Kakor vsako leto so Mažari tudi letos obhajali 15. marca svoj narodni praznik, spomin revolucije l. 1848. Mnogobrojna množica je pevaje hodila po ulicah v Pešti ter vsako hišo, ki ni razobesila črne zastave, s kamenjem bombardovala, tako „Narodno kazino“ in „Narodno gledališče“. Ranjenih je bilo tudi nekaj policistov.

Nemčija. — V nemškem državnem zboru so socialni demokratje v zvezi z liberalci provzročili nesklepčnost seje, v kateri se je razpravljalo o lex Heinze ter s tem dosegli, da se je morala ta zadeva vsaj za nekaj tednov odstaviti z dnevnega reda.

Vojna v južni Afriki. — Velika bojevitost se je polastila Angležev, odkar so zasedli oranjsko glavno mesto Bloemfontein. Guvernerjem tega mesta je imenovan general Pretymann, ki je takoj izdal poziv, da morajo vsi meščanje na deset milj v okrožju izročiti svoje orožje, sicer da jim zapade lastnina in svoboda. — Buri so premestili sedež Oranje-države v Kroonstadt. Čez Oranje reko so prišli Angleži brez velikih ovir, kajti vsa burska moč se sredotoči proti severu. Razven Bloemfonteina so zasedli Angleži tudi kraj Boeshof ter ugrabili več orožja in streliva. Z angleško oholostjo pa raste nev pogljivost Burov. Predno izroče Angležem svoje glavno mesto Pretorijo, popadati hočejo do zadnjega moža. Mirovna ponudba burskih voditeljev je bila tudi najbliž le dobro preiščljena nakana. Vedeli so, kako bodo odgovorili trinoški Angleži, a sedaj kažejo angleški odgovor svojim vojakom, da jih osrčijo do skrajnosti. Angleški načrt za nadaljnjo vojno meri na to, da bi s treh strani Angleži vdarili na Pretorijo. Kitebener je zdaj na potu, da osvobodi Mafeking. Od tam pojde čez transvalsko ozemlje proti Pretoriji. Roberts pride od juga, Buller pa od zapada. Evropske velesile so v velikem strahu da bi Buri uničili vse rudokope iz katerih se dobiva zlato.

Obrtnija.

Zrno do zrna . . .

II.

Tudi drugim Slovanom na jugu se ne godi mnogo bolje od naš. Hrvatska Domovina z dne 1. septembra t. l. vsaj toži: „Naše pučanstvo ne posvečuje dosti pažnje industriji. Pa nije ni čudo, da smo i ostati ćemo uvijek samo slugi u svojoj kući, dok se nam drugi za gospodare nameću“. Dasi toraj tudi v Hrvatih le tujec gospodari, vendar moramo z ozirom na nas občudovati napredek Hrvatov in Bulgarov. Dočim je na Hrvaškem že sklenjena stvar, da se osnuje v Zagrebu tehnika, pozabilo se bode pri nas kmalu na ljubljansko vseučilišče in se bode, če se preveč ne motim, tudi realčni zakon deželnega zbora kranjskega vrgel v koš.

Ne samo, da v zadnjem desetletju nismo napredovali, ampak smo celo nazadovali, in če bode šlo to tako dalje, potem nas čaka isto, kar so dosegle s plankami klerikalstva zabite države in državice, potem nas čaka materjelen in duševen propad.

Slovenci smo prekonservativno vzgojeno in zato pri nas nima nobena novih idej prostora. Le to kar je in kar je bilo, to ima pri nas veljavo, le to je dobro. Zbog našega starokopitstva pa smo tudi vedno na enem in istem mestu in zato zaostajamo za drugimi, ki rinejo naprej.

Zadnji čas je toraj, da začnemo spoznavati sami sebe ter jamemo brisati raz sebe pege, ki tvorijo naše slabosti, kojih smo precej polni. Zadnji čas pa je tudi, da krenemo s steze, ki nas vodi v pogibelj, na potu pravega napredka.

Preveliki skoki v tem oziru sicer niso na mestu. Sploh pa se ni bati, da bi prevelike skoke delali že z ozirom na našo brezbriznost napram vsemu, kar se zove napredek. Počasi se daleč pride in če bomo počasi in previdno stopali naprej, potem se nam ni bati bodočnosti.

Prvo je, da začnemo misliti nato, kako bi se opomogli in ojačili, ker uprav še le potem, ko bomo gmotno dovolj trdni, smeli bomo misliti tudi še na kaj drugega.

Že poprej sem rekel, da je gmotni položaj našega ljudstva po nekod že jako žalosten in da si mora že precej velik del našega naroda iskati kruha v daljni Ameriki. Ker pa je naš narod majhen, zato ne smemo zgubljeni svojih sil, pač pa moramo, kolikor se da, osredotočiti svoje sile, da se učinek ali efekt poveča. Vsaka najmanjša zguba v tem oziru pomenja za nas veliko zgubo. Ako hočemo domače sile ohraniti narodu in domovini, potem moramo skrbeti tudi za koristno uporabo teh sil.

Naša slovenska zemlja ima vseskozi agrikulturen značaj in z ozirom na to, da so naše kmetije majhne in da se obdelujejo samo z roko, dajejo le malo iz sebe. Živinoreja in vinoreja dajeta nekaj malega dobička. Poleg teh pa imamo samo še jedno molzno kravo, na koji pa so se tudi že pokazala rebra in bati se je, da z ozirom na kmalu odstavi. In ta molzna kravi so naši gozdi iz kojih smo do zdaj zajemali največ posvetnega blagra. Vse drugo pa je revščina. Z ozirom na to pa, da države oziroma dežele, ki se pečajo izključno le s poljedelstvom, vidoma nazadujejo in se vedno bolj bližajo gospodarskemu propadu, ako že niso popolnoma pri kraju, lahko tudi mi brez daljnovidnosti vidimo, kaj nas čaka, če se pri nas stvari kako drugače ne zasučijo. Na gospodarski polom moramo biti toliko bolj pripravljeni, ker naša tla niso povsem ugodna za poljedelstvo. Po nekod na poljedelstvo sploh računati ne moremo več, ampak samo na groše, ki jih ljudstvo prinaša iz tujine.

Če si toraj nečemo sami zadržati vrvce za vrat, tedaj je zadnji čas, da domači prepričamo malo odstavimo na stran, da se namesto z veliko politiko, jamemo pečati malo z našim gospodarskim položajem, da se vsaj nekoliko otresemo konservativstva in nazadnjaštva ter baren za nekoliko časa obrnemo svojo pozornost moderni tehniki ter gospodarskemu in socialnemu vprašanju. — Jaz sem preverjen, da nam ne bode treba dolgo gledati,